

Ihan pihalla? -kansalaistutkimus

Briitta Koskiaho, prof. emerita

Tampereen yliopisto

Kuntamarkkinat 2019

Ikäystävällisyys kaupungissa, tavoitteita

- • kiinnittää suunnittelussa huomio asuinympäristön ja asumisen esteettömyyteen sekä hyödyntää iäkkäitä palvelevaa teknologiaa
- • varmistaa iäkkäiden tarvitsemien palvelujen käytettävyys ja saavutettavuus
- • mahdollistaa iäkkäiden ja muistisairaiden ihmisten osallisuus omassa lähiyhteisössään ja heidän osallistumisensa yhdessä läheistensä kanssa lähiympäristönsä kehittämiseen
- • tarjota iäkkäille ja muistisairaille henkilöille eri tavoin ja ymmärrettävästi tietoa palveluista, harrastusmahdollisuuksista ja vaikuttamiskeinoista

Ympäristöministeriö 2018

Lähtökohdat tutkimuksessa

- *Kysymys*: Miten 75 vuotta täyttäneet kotona asuvat kansalaiset voivat hoitaa asioitaan nykytilanteessa suomalaisissa kaupungeissa?
- *Kansalaistutkijat*: korkeakoulutettuja, osa asuu yksin, osa puolisonsa kanssa, mukana omaishoitajia
- *Asioiden hoito*: kansalaisvelvollisuudet (kuten verotus), julkiset palvelut, yksityiset palvelut: omat asiat, omaishoidettavan asiat

Tutkimuskysymykset kansalaistutkijoille

- Kysymykset:
 - - pystyvätkö ihmiset itse hoitamaan asiansa, pystyvätkö mukautumaan muutoksiin
 - - onko omasta takaa auttajia
 - - käyttääkö esim. järjestöjen/kaupungin järjestämiä neuvontapisteitä, nettimeuvontaa
 - - mitä ongelmia asioitten ajamisessa

Tuloksista

Mitä löytyi?

Kaikilla ongelmia
Joillakin auttajia
Kukaan ei käyttänyt
neuvontapalveluja
Ruotsinkieliset
selviytyivät
parhaiten
keskenään,
ongelmia heti
suuressa
maailmassa, kieli

Mitä pitäisi tehdä

- digiministeri: kokonaisuus hallintaan, tekniikka, eri toimijat ja organisaatiot, käyttäjäryhmät
- paikallistasolla: kaupunkien/kuntien keskusta monipuolinen eri toimijoiden kumppanuuteen perustuva neuvontakeskus: julkinen ja yksityinen, monipuolinen digineuvonta ja -ohjaus
- asuinalue- ja korttelitasolla: palvelupiste, jossa kaikki asukkaiden tarvitsema neuvonta yhteen
- koulutus: AMK-tasoinen luotsikoulutus ikäystävällisen kaupungin neuvonnan ja vanhojen asioiden ajamisen tarpeisiin
- terveystaluiden henkilökunnan koulutus vanhojen ihmisten kokonaisvaltaisen avun tarpeen kohtaamiseen

Mistä oikein on kysymys?

- Yhteiskuntien suuresta muutoksesta, kolmannesta teollisesta vallankumouksesta
- Ensin on teollinen vallankumous 1800-l. Euroopassa ja Amerikassa
- Sitten palveluyhteiskunnan syntyminen ja siihen liittyen koko talouden markkinoistuminen ja globalistuminen
- Ja nyt nopeasti etenevä digitalisaatio kaikilla aloilla
- Tämä liittyy yhteiskuntien jatkuvaan kompleksisoitumiseen ja organisaatioiden megalomaniaan ja sen myötä monimutkaistuviin organisaatioihin

Vanhojen ihmisten asema tässä muutoskierteessä

- Sivuun jäämisen ongelma monimutkaisten järjestelmien kanssa asioiden hoitamisessa: posti, verotus, Kela, pankkiasiointi jne
- EU-tavoite kaikki julkiset palvelut mobiilipalveluiksi
- Vanhat ihmiset: taidot ja laitteet vanhentuvat, jos apupoika tai -tyttö, heikentää omaa ponnistelua
- Erityisesti julkiset palvelut rakentavat monimutkaisia organisaatioita, esim sotesuunnittelu
- Vanhojen ihmisten ongelmat usein kokonaisvaltaisia tai moninaisia yhtä aikaa – huono vastaavuus palveluissa
- Monella taloudellisia, tiedollisia tai terveydellisiä vaikeuksia uudistaa laitekantaansa ja taitojaan

Yrityksiä ratkaista ongelmia

- Metatasolla: WHO, OECD, EU: ylätasolla tehtyjä suuntaviivoja alatasolle: kuten ikäystävällinen kaupunki ja vanhojen ihmisten koulutus
- Valtakunnan tasolla: monilla Euroopan mailla hyviä osaratkaisuja, Saksa, Itävalta, Hollanti ja UK yrittäneet rakentaa tukemisaratkaisuja
- Ongelma on ensi sijassa hoidettava alatasolla, kuntien ja asuinalueiden tasolla, siellä missä vanhat ihmiset elävät arkielämäänsä
- Perustoivomus kohdejoukolta: yksinkertaistamista, kokonaisvaltaista asioiden haltuunottamista/yksilö, yhden luukun periaate, ei vain soteasioihin
- Perusongelma: vanhat ihmiset ovat hyvin erilaisia keskenään, erilaiset ryhmittelyperusteet ontuvat

Ihan pihalla?

Varsinainen tutkimusraportti Ihan pihalla? (2019)
sekä tiivistelmä (joka myös painettu) löytyvät
osoitteesta www.soste.fi/ihan-pihalla